

УДК 338.1

Витягловська Н., Федішин І.Б.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Vytiahlovska N., Fedyshyn I.

FEATURES OF SOCIAL BUSINESS DEVELOPMENT

В кінці ХХ століття почали проявлятися суспільні вади існуючих систем і в розвинених країнах стали виділяти різні соціальні проблеми, що привело до розвитку інституту соціального підприємництва (social enterprise), під яким, головним чином, розуміється діяльність, закріплена юридично і спрямована на виробництво благ і / або послуг, метою яких є вирішення соціальної проблеми. Зазвичай, соціальне підприємництво має два вираження: перше - це соціальність вироблених послуг або товарів, тобто їх призначення для певної соціальної групи; поширення за неринковими цінами і т.д. Другий вираз соціального підприємництва полягає в участі в його виробництві представників соціально-незахищених груп, що мають труднощі у працевлаштуванні - інваліди, безробітних тощо.

Сьогодні ідея соціального підприємництва розглядається як громадська інновація, що припускає активність людей, що опинилися у важкій життєвій ситуації. Соціальне підприємництво – це діяльність, яка має три орієнтири: соціальний, ринковий та інноваційний [1]. Створення соціального підприємства – це певна реакція громади на соціальну проблему, яка стає актуальною і пріоритетною на даний момент за відсутності коштів у бюджеті [2].

Під поняттям соціального підприємництва розуміють ведення бізнесу для досягнення прямого соціального ефекту. Іншими словами, першочергова мета акціонерів такого підприємства - не отримання прибутку, а сприяння у вирішенні або пом'якшенні соціальних та екологічних проблем.

Соціальне підприємництво відповідає таким критеріям [2]:

- сприяє вирішенню соціальних проблем суспільства або його окремих категорій;
- побудоване як рентабельний бізнес (має прибуток);
- не менше 10% прибутку витрачається на благодійні або соціальні цілі.

Гідний приклад, на який варто рівнятися Україні, - Великобританія. Тут функціонує понад 60 тис. комерційних організацій із соціальною місією. Річний оборот цих підприємств можна зіставити з бюджетом України. В Україні вже існує ряд підприємств, які беруть активну участь у вирішенні соціальних проблем населення нашої країни. Вони віддають свої кошти у фонди допомоги незахищеним верствам населення, медичні центри роблять знижки для хворих із малозабезпечених сімей.

Якщо подивитися на приклади успішних соціальних підприємств в Україні, то складно простежити якусь найбільш популярну сферу діяльності. Бізнеси, які створювалися для працевлаштування вразливих груп населення, враховували освіту, кваліфікацію, професійні навички цих людей, тому можна побачити розмаїття ідей, починаючи від виробництва продуктів харчування до надання бухгалтерських послуг.

Якщо підприємство мало на меті отримання прибутку задля його подальшого інвестування у соціальні проекти, то тут теж не спостерігається якась тенденція. В Україні відомі приклади соціальних підприємств і у сільському господарстві, і в ресторанному бізнесі, і у виробництві [2].

Для людей бізнесу, які часто виступають інвесторами соціальних програм, технологія соціального підприємництва виявилася не просто етично правильною, але й вигідною, що більш зрозуміло для звичайного підприємця: «кошти, вкладені в

благодійність з використанням принципів венчурної філантропії і соціального підприємництва, приносять набагато більш відчутні результати, ніж кошти, які просто віддаються на благодійність.

Можна виділити 5 критеріїв, що визначають соціальне підприємництво:

1. Основна мета спрямована на допомогу місцевій громаді:

Робота організації спрямована на обслуговування місцевої громади або певної групи людей. Властивістю соціального підприємництва також є бажання поширити ідею соціальної відповідальності на місцевому рівні.

2. Ініціатива, що реалізується групою громадян:

Соціальне підприємництво - це результат групової динаміки спільноти людей або тієї цільової групи, для якої реалізується діяльність.

3. Принцип прийняття рішень, заснований не на володінні капіталом:

Застосовується принцип «одна людина - один голос».

4. «Принцип залучення сторін», залучення різних груп:

Залучення користувачів або споживачів послуг соціального підприємництва до прийняття управлінських рішень, що сприяє розвитку демократичних принципів на місцевому, локальному рівнях.

5. Обмеження розподілу прибутку:

Соціальне підприємництво включає в себе не тільки організації, які забороняють розподіл прибутку між учасниками, а й організації, яким дозволяється це робити обмежено. При цьому, основною метою має залишатися рішення суспільної проблеми.

На даний час в Україні немає спеціальних регуляторних актів, які закріплюють правила діяльності соціальних підприємств. Проте є установи, які займаються розвитком цього напрямку. Можна вважати, що основний бар'єр розвитку соціального підприємництва в Україні - недостатня інформованість населення і відсутність у нього знань у цій області. Щоб виправити ситуацію, в 2010 році в Україні був запущений проект «Розвиток соціального підприємництва». Для його реалізації свої зусилля об'єднали найбільші українські фонди і банки. Вони розподілили між собою обов'язки з поширення інформації про соціальне підприємництво і надання методичної та фінансової підтримки для зацікавлених представників бізнесу.

Зміцнення взаємин держави, бізнесу і суспільства в рамках парадигми соціального підприємництва дасть новий імпульс до формування інститутів громадського суспільства. Орієнтація на комплексне розв'язання гострих соціальних проблем, мережевий принцип поширення, здатність до активної інтеграції в існуючі проекти зроблять соціальне підприємництво потужним джерелом громадських ініціатив.

Соціальне підприємництво динамічно розвивається у світі, і приносить соціальний і економічний позитивний ефект як державі так і бізнесу. При цьому він створює людей бізнесу, що сприяють вирішенню соціальних проблем за допомогою нестандартних, інноваційних методів.

Список використаних джерел:

1. Матеріали дослідження, проведеного Регіональним бюро ПРООН для Європи і СНГ спільно з EMES – Проектом Європейська дослідницька мережа: «Social Enterprise: A new model for poverty reduction and employment generation. An examination of the concept and practice in Europe and the Commonwealth of Independent States». – 2008. – С. 191.

2. Ідеї для бізнесу. Соціальне підприємництво [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://msb.aval.ua/news/?id=26158>